

مباحثی پیرامون رمضان

مترجم: روابط عمومی جماعت دعوت و اصلاح ایران

پیامبر ﷺ در مورد فضیلت ماه مبارک رمضان می فرماید:
«إِذَا دَخَلَ رَمَضَانَ فَتَحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَ أُغْلِقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَ صُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ» یعنی: «هر گاه ماه رمضان فرا رسد، درهای بهشت باز و درهای جهنم بسته گردند و شیاطین به زنجیر کشیده می شوند.» (به روایت امام بخاری)

و نیز در مورد روزه می فرماید:

«هر عملی از فرزندان آدم، از ده تا هفتصد برابر پاداش می گیرد؛ خداوند ﷻ می فرماید: "جز روزه که برای من است و خودم به آن اجر و پاداش می دهم؛ چرا که روزه دار به خاطر من از شهوت و خوراک دوری می جوید." برای روزه دار دو شادی وجود دارد: ۱- در هنگام افطار ۲- در هنگام ملاقات با پروردگارش. هم چنین بوی دهان روزه دار نزد خداوند خوش تر از بوی مُشک است.» (متفق علیه)

استاد ابوالحسن ندوی در مورد اهمیت روزه و قرار گرفتن آن در ماه مبارک رمضان فرموده است:

خداوند روزه را در ماه رمضان قرار داده و آن دو را قرین هم ساخته است و این خود پیوند دو ستاره‌ی درخشان و به هم رسیدن دو سعادت دنیوی و اخروی در حکمت تشریح روزه است. چرا که ماه رمضان، ماهی است که قرآن کریم در آن نازل شده است؛ پس ماه رمضان، مطلع صبح صادق در شب تاریک انسانیت است. همان گونه که آغاز روزه گرفتن در هر روز، مقارن است با طلوع صبح صادق. پس این ماه، با توجه به سعادت و برکت و رحمتی که خداوند به آن اختصاص داده و با توجه به ارتباط روحی محکمی که بین آن و قلب‌های سلیم وجود دارد، شایسته است که روزهایش روزه گرفته شوند و در

شب‌هایش شب زنده‌داری شود. (ابوالحسن ندوی، الأركان الأربعة، ص ۲۱۲)

بر اساس آیه ۱۸۲ سوره مبارکه بقره، هدف از روزه گرفتن، به زحمت انداختن جسم و روح با نخوردن و نیاشامیدن یا ترک مباشرت جنسی نیست،

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَ الْفُرْقَانِ ...»

(بقره/۱۸۵)

مهم‌ترین پیام و هدف دین، راهنمایی انسان به بهترین نوع زندگی است تا توازن و هماهنگی را در وی تحقق بخشد و او در سرزمین خدا فرشته آسا، سر بر آستان فرمان برداری فرمان‌روای حق بگذارد و با کسش‌های ناروای نفسانی دریفتد و با بالا رفتن از نردبان ایمان و عبادت، بر بام افتخار و سربلندی گام نهد. در این راستا روزه یکی از بهترین عباداتی است که انسان را در عین زمینی بودن به پرواز در آسمان معنویت می‌برد. او را از اسارت در چنگال مادیات می‌رهاند و توان و نشاط از دست رفته‌اش را به وی باز می‌گرداند و کاشانه‌ی درون او را با پر تو خورشید ایمان و معنویت روشن می‌کند.

بر اساس قرآن کریم و سنت پیامبر ﷺ روزه‌ی ماه مبارک رمضان فرض است. خداوند سبحان می فرماید:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» (بقره/۱۸۲) «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، روزه بر شما فرض شده است؛ همان گونه که بر کسانی که پیش از شما بوده‌اند فرض بوده است؛ باشد که تقوا پیشه کنید.»

بلکه رسیدن به تقوا (دوری از آنچه خدا نهی کرده و اطاعت از آنچه امر فرموده است) می‌باشد.

همچنین پیامبر ﷺ می‌فرماید: «هر کس سخن دروغ و ناپسند و عمل به آن را رها نکند، خداوند هیچ نیازی به نخوردن و نپاشامیدن و ترک مباشرت جنسی وی ندارد.» (به روایت امام بخاری)

نظر به اهمیت روزه و ضرورت به‌جا آوردن درست آن، بر آن شدیم تا احکام روزه را به صورت مختصر تقدیم روزه‌داران عزیز نماییم. از خداوند منان قبولی طاعات و عبادات همگی را خواستاریم.

روابط عمومی جماعت دعوت و اصلاح ایران
رمضان المبارک ۱۴۳۲
(مرداد ۱۳۹۰)

شرایط وجوب روزه

(۱) مسلمان بودن؛

(۲) رسیدن به سن بلوغ؛ عواملی مانند آب و هوا، تغذیه، وضعیت فرهنگی جامعه و ... در سن بلوغ مؤثر هستند. از نظر سنی، دختران پیش از پسران به سن بلوغ می‌رسند. در صورت عدم بروز علائم بلوغ، رسیدن به ۱۵ سالگی برای پسر و دختر، سن بلوغ محسوب می‌شود.

(۳) عاقل بودن؛ یعنی از نظر قوه‌ی تعقل و توانایی ذهنی سالم باشد.

آنچه روزه را باطل می‌کند

۱- مباشرت جنسی؛ اگر کسی در طول زمانی که روزه است، با همسرش نزدیکی جنسی داشته باشد، روزه‌اش باطل و کفاره بر وی واجب است؛ که به ترتیب عبارتست از: الف) آزاد کردن برده که اگر به هر دلیلی مقدور نبود، ب) دو ماه پشت سر هم روزه بگیرد (یعنی اگر یک روز را افطار کند، بایستی از اول شروع نماید) اگر توانایی این امر را نداشت، ج) به شصت نفر غذا دهد یا پول آن را به فقرا پرداخت کند.

۲- خروج منی (آب جهنده‌ی همراه با لذت)؛ به واسطه‌ی در آغوش کشیدن همسر، بوسیدن و ... خروج منی در صورتی روزه را باطل می‌کند که روزه‌دار در بیرون آمدن آن نقش داشته باشد.

۳- خوردن و نوشیدن به صورت عمدی؛ به طوری که خوردنی یا نوشیدنی وارد معده شود.

۴- هر آنچه که به جای خوردن و نوشیدن می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد؛

مانند واکسن یا سُرم خوراکی که موجب رفع گرسنگی و تشنگی می‌شوند؛ اما اگر سُرم یا واکسن از نوع غیر خوراکی باشد، روزه را باطل نمی‌کند، خواه از طریق رگ یا عَضَله تزریق شود.

۵- استفراغ عمدی.

۶- بیرون آمدن خون حیض یا نفاس.

موارد فوق زمانی روزه را باطل می‌کنند که شخص: ۱- علم به حکم شرعی مسأله داشته باشد. ۲- از روی فراموشی انجام نگیرد. ۳- از روی اختیار و اراده آن را انجام دهد.

آنچه روزه را باطل نمی‌کند

۱- خوردن و نوشیدن از روی فراموشی، اشتباه یا اجبار.

خداوند ﷻ می‌فرماید: «وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ» (احزاب/۵) «در آنچه که اشتباه کرده باشید، گناهی بر شما نیست؛ ولی [گناه آن است] که از روی عمد دل‌های‌تان می‌خواهد.»

پیامبر ﷺ نیز می‌فرماید: «اگر روزه‌دار از روی فراموشی چیزی بخورد یا بنوشد، روزه‌اش را کامل کند (چون روزه‌اش باطل نشده) چرا که خداوند او را غذا و آب داده است.» (متفق علیه)

اگر کسی بعد از داخل شدن نماز صبح مشغول خوردن باشد به گمان این که هنوز نماز صبح وارد نشده است و یا قبل از اذان مغرب افطار کند، به گمان این که مغرب وارد شده، روزه‌ی وی صحیح است.

۲- استفراغ بدون اختیار؛ پیامبر ﷺ فرمود: «هرکس در حالی که روزه است، بدون اختیار استفراغ کند، هیچ قضایی بر وی نیست.» (صحیح طبرانی)

۳- مسواک‌زدن در طول روز به شرط عدم مبالغه در آن، نه تنها روزه را باطل

نمی‌کند، بلکه مستحب است. در مذهب امام شافعی مسواک زدن بعد از زوال خورشید، مکروه است.

۴- آب در دهان گرداندن و استنشاق، به شرطی که زیاده‌روی نشود.

۵- ریختن قطره در چشم و گوش، حتی اگر طعم آن در گلو احساس شود.

۶- دوش گرفتن، ناخن گرفتن و اصلاح موی بدن.

۷- بو کردن گل‌ها و عطرها.

۷- چشیدن غذا؛ به شرطی که چیزی وارد گلو نشود.

۸- بوسیدن همسر؛ به شرطی که به انزال منی منجر نشود و در آن زیاده‌روی صورت نگیرد.

۹- تزریق انواع سُرم و واکسن؛ به شرطی که خوراکی نباشند.

۱۰- بلعیدن آب دهان و آنچه به ناچار داخل حلق می‌شود، مانند گردوغبار.

۱۱- استفاده از داروهایی که به درون بدن راه پیدا نمی‌کنند، مانند مرهم گذاشتن بر زخم و غیره.

۱۲- کشیدن دندان و جاری شدن خون از دهان یا بینی.

۱۳- حجامت؛ پیامبر ﷺ در حالی که روزه بود، حجامت کرد. (متفق علیه)

۱۴- روزه‌دار می‌تواند با آب خود را خنک کند، به شرطی که آب وارد گلوئی او نشود.

حکم روزه‌ی بیمار و مسافر

خداوند ﷻ در مورد روزه‌ی فرد بیمار یا مسافر در قرآن می‌فرماید:

«... وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَ لَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ...» (بقره/۱۸۵) «... و اگر کسی بیمار یا مسافر باشد، روزهای دیگری را به جای آن روزه بگیرد؛ خداوند راحتی شما را می‌خواهد و خواهان عسر و حرج و زحمت شما نیست...»

بیماری‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱- بیماری مزمن و همیشگی که امیدی به بهبودی آن نیست، مانند سرطان. بر چنین افرادی گرفتن روزه واجب نیست، زیرا توانایی گرفتن روزه را ندارند. به جای روزه باید به‌ازای هر روز، یک وعده غذای معمولی خود را به فقیر یا مسکینی بدهد. می‌تواند روزانه یا به تعداد روزهای ماه رمضان به یک‌باره غذا بدهد. همچنین می‌تواند به جای وعده‌ی غذا، با محاسبه‌ی یک وعده غذای معمولی - که مصرف می‌کند - پول آن یا به همان نسبت، مواد غذایی مانند برنج و ... را به فقرا و مساکین بدهد. همین مقدار برای اشخاص پیر و ناتوان از روزه گرفتن، به عنوان فدیة تجویز شده است.

❖ البته برخی از این بیماران که توانایی روزه‌گرفتن را دارند، مشروط بر این‌که ضرری به همراه نداشته باشد، می‌توانند روزه بگیرند.

۲- اگر بیماری مزمن نباشد و امید به بهبودی آن برود، مانند سردرد و... که سه حالت دارد:

الف) اگر روزه بر وی سخت نباشد و ضرری نیز به او نرساند، باید روزه بگیرد.

ب) اگر روزه بر وی سخت باشد، ولی ضرری به همراه نداشته باشد، در

این صورت روزه گرفتن مکروه است؛ زیرا نوعی مشقت و عدول از رخصتی است که خداوند برای وی مقرر کرده است.

ج) اگر روزه برای وی ضرر داشته باشد، در این حالت روزه گرفتن درست نیست؛ زیرا با این کار جان خود را به خطر انداخته است.

خداوند ﷻ می‌فرماید: «...وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا» (نساء/۲۹) «... خودکشی نکنید، چون خداوند نسبت به شما مهربان است.»

از پیامبر ﷺ نیز روایت شده است که فرمود: «ضرر و زیانی در اسلام وجود ندارد.» (ابن ماجه و حاکم)

تشخیص میزان ضرر روزه برای بیمار، توسط خود وی یا پزشک ماهر و معتمد انجام می‌گیرد.

در این حالت اگر بیمار روزه نگیرد، بعد از بهبود یافتن، به تعداد روزهای بیماری، قضای آن را به جای می‌آورد. اگر قبل از بهبودی وفات کند، قضای روزه نیز از ذمه‌ی او ساقط می‌شود و گناهی بر وی نیست؛ زیرا به دوران سلامتی نرسیده است تا آن‌ها را جبران کند.

نماز سنت تراویح

- نماز تراویح، نمازی است که در ماه رمضان به صورت جماعت یا انفرادی، در فاصله‌ی بعد از نماز عشا تا طلوع فجر خوانده می‌شود.
- پیامبر ﷺ در ماه مبارک رمضان، مسلمانان را به نماز شب تشویق و ترغیب می‌نمود و می‌فرمود: «هر کس شب‌های رمضان را با ایمان و اخلاص مشغول عبادت و نماز شب باشد، تمامی گناهان گذشته‌ی وی بخشوده می‌شود.» (متفق علیه)

عایشه - رضی الله عنها - فرمود: «پیامبر ﷺ در رمضان و غیر رمضان بیشتر از یازده رکعت [نماز شب] نمی‌خواند.» (متفق علیه)

❖ البته روایت‌های دیگری در تعداد رکعات نماز تراویح وارد شده است که ما این روایت را ترجیح می‌دهیم.

نماز تراویح، دورکعت دورکعت اقامه می‌شود و بعد از هر دورکعت سلام داده می‌شود.

- بهتر است نماز تراویح با تدبیر و آرامش - البته در حدی که بر انسان سخت و طاقت فرسا نباشد - برگزار شود. آنچه که بعضی از مردم انجام می‌دهند و تعداد رکعات نماز تراویح را زیاد و با سرعت و بدون تأمل و آرامش می‌خوانند، خلاف فلسفه‌ی تشریح این نماز می‌باشد و چه بسا با اختلال در یکی از ارکان، نماز باطل شود.

اعتکاف

- اعتکاف یعنی حضور و اقامت در مسجد به نیت تقرب و نزدیکی به خدا.
- شخص می‌تواند در هر ساعتی از شبانه روز با نیت اعتکاف در مسجد حضور یابد و مشغول عبادت و ذکر و راز و نیاز با پروردگار شود.
- فقها بر مشروعیت اعتکاف اتفاق نظر دارند، زیرا پیامبر ﷺ ده شب آخر ماه رمضان را تا زمان وفات خود به اعتکاف می‌نشست.

برخی از اشتباهات روزه‌داران در ماه مبارک رمضان

۱- بعضی از مردم به منظور استقبال از ماه رمضان، چند روز قبل از آغاز ماه، شروع به روزه گرفتن می‌کنند؛ در حالی که در احادیث پیامبر ﷺ از این کار نهی شده است.

پیامبر ﷺ می‌فرماید: «هیچ کس از شما یک یا دو روز قبل از رمضان روزه نگیرد؛ مگر این که کسی (بر روال گذشته) این روزها را روزه گرفته باشد، که در این صورت می‌تواند روزه بگیرد.» (متفق علیه)

۲- برخی به جای مدیریت اوقات فراغت در رمضان و مشغول شدن به ذکر و نماز و تلاوت و...، سرگرم نگاه کردن به سریال‌های تلویزیونی، شب‌نشینی‌های طولانی و... می‌شوند.

۳- عدم شناخت برخی از مردم در مورد فضیلت‌ها و برکت‌های این ماه، موجب شده است تفاوتی بین این ماه با سایر ماه‌های سال قایل نشوند؛ این در حالی است که پیامبر ﷺ می‌فرماید: «وقتی رمضان می‌آید درهای

بهشت گشوده و درهای جهنم بسته می‌شوند و شیاطین به زنجیر کشیده می‌شوند.» (به روایت امام بخاری)

۴- غفلت مردم از دعا در اوقات مختلف رمضان؛ مانند:

(الف) آغاز ماه رمضان با دیدن هلال. پیامبر ﷺ به هنگام دیدن هلال می‌فرمود: «پروردگارا! هلال ماه رمضان را با امنیت و ایمان و سلامتی و اسلام بر ما وارد بگردان.» (صحیح ترمذی)

(ب) دعای هنگام افطار.

پیامبر ﷺ به وقت افطار می‌فرمود: «ذَهَبَ الظَّمْأُ وَابْتَلَّتْ العُرُوقُ وَتَبَّتْ الأَجْرُإُنْ شَاءَ اللهُ» «تشنگی رفع شد و رگ‌ها سیراب شدند و اگر خدا بخواهد اجر و پاداش در نزد خداوند ثبت شد.»

۵- برخی به نیت روزه گرفتن در رمضان توجه ندارند؛ در حالی که واجب است روزه‌دار، برای هر روز نیت کند.

۶- برخی اصرار دارند که نیت بر زبان جاری شود، در حالی که نیت در درون کافی است و نیازی به تلفظ آن نیست.

۷- از بزرگترین اشتباهات روزه‌داران، به تأخیر انداختن نماز ظهر یا عصر به علت خوابیدن است. خداوند ﷻ می‌فرماید: «قَوْلٌ لِلْمُصَلِّينَ * الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ» (ماعون/ ۴-۵) «وای بر نماز گزاران، آنان که از نماز خود غافل هستند.»

۸- برخی از روزه‌داران افطار خود را به خاطر احتیاط به پایان اذان مغرب موکول می‌کنند. پیامبر ﷺ فرموده است: «مردم پیوسته در خیر و نیکی خواهند بود تا زمانی که در افطار کردن شتاب نکنند.» (احمد و طبرانی) پس بایستی در افطار کردن عجله کرد.

۹- برخی نیز به محض شنیدن اذان، به صورت افراطی شروع به خوردن و آشامیدن می‌کنند و تکرار الفاظ اذان را که سنت است، فراموش می‌کنند.

۱۰- عدم رعایت سنت در افطار کردن، مانند افطار با خرما یا آب. پیامبر ﷺ فرموده است: «اگر کسی از شما خواست افطار کند با خرما افطار کند که در آن برکت است، اگر خرما نبود با آب افطار کند که آب پاکی است.» (ابوداود و ترمذی)

۱۱- غفلت روزه‌داران از دعا در هنگام افطار. پیامبر ﷺ می‌فرماید: «دعای سه نفر رد نمی‌شود: دعای پدر و مادر، دعای روزه‌دار و دعای مسافر.» (احمد و بیهقی)

۱۲- غفلت روزه‌دار از دعا کردن برای کسانی که به او افطاری داده‌اند. پیامبر ﷺ برای خانواده‌ای که نزد آنان افطار کرده بود، فرمود:

«روزه‌داران در نزد شما افطار کنند و نیکوکاران از غذای شما بخورند و ملائک بر شما نازل شوند.» (ابوداود و احمد)

۱۳- برخی برای خواندن نماز تراویح پشت سر امامی که صدای زیبایی دارد و از صدای او خوششان می‌آید به مساجد دیگری می‌روند و در این فاصله، نماز عشا و فضیلت جماعت آن را از دست می‌دهند.

۱۴- برخی به اشتباه فکر می‌کنند، زنان نبایستی در نماز تراویح شرکت کنند؛ در حالی که حضور زنان در مسجد بلامانع است.

۱۵- نخوردن سحری یا خوردن آن در نصف شب، از مواردی است که خلاف سنت نبوی می‌باشند. پیامبر ﷺ می‌فرماید: «سه مورد از خلق و خوی پیامبری است، عجله کردن در افطار، به تأخیر انداختن سحری و گذاشتن دست راست بر دست چپ در نماز» (طبرانی) و نیز می‌فرماید: «سحری بخورید که در سحری، برکت وجود دارد.» (متفق علیه)

زکات

زکات یکی از واجباتی است که شریعت اسلام آن را بعد از اقرار به شهادتین و نماز، بر مسلمانان واجب کرده است. دلایل واجب بودن آن برگرفته از قرآن، سنت و اجماع مسلمانان است. اگر فردی که شرایط پرداخت زکات را دارد، اما زکات را پرداخت نکند، ستمگر و مستحق عذاب الهی خواهد بود.

خداوند ﷻ می فرماید: «وَلَا يُحْسِنَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرٌ لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ لِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ» (آل عمران/۱۸۰)

«آنان که بخل می ورزند و آنچه را خدا از فضل خویش به آنان داده، انفاق نمی کنند، گمان نکنند این کار به سود آنان است؛ بلکه برای آنان شر است؛ به زودی در قیامت آنچه را بخل ورزیدند همانند طوقی به گردنشان می افکنند و میراث آسمانها و زمین، از آن خداست و خداوند از آنچه انجام می دهید، آگاه است.»

کسانی که زکات به آنها داده می شود:

براساس قرآن کریم، زکات به گروههای زیر داده می شود و می توان آن را بین همة این هشت صنف یا میان چند صنف تقسیم نمود و یا تنها به یک صنف داد:

(۱) فقرا؛

(۲) مساکین؛

(۳) عاملین و جمع کنندگان زکات؛

(۴) المولفة قلوبهم (تازه مسلمانان و کسانی که دارای ایمان ضعیفی هستند)؛

(۵) الرقاب (آزاد کردن بردگان و مسلمانان اسیر)؛

(۶) الغارمون (بدهکارانی که نمی توانند بدهی خود را پرداخت کنند)؛

۱۶- محروم کردن بچهها از روزه گرفتن؛ در حالی که مستحب است بچهها قبل از بلوغ نیز به روزه گرفتن تشویق شوند تا تمرینی برای آماده شدن بهتر در آینده باشد؛ به ویژه بچههایی که از نظر جسمی توانایی بهتری دارند. البته باید تغذیه در طول شب طوری باشد که نیاز کودک و نوجوان به غذا را در سن رشد تأمین کند.

۱۷- اصرار و تاکید برخی از بیماران به روزه گرفتن؛ در حالی که به آنان رخصت داده شده است که روزه نگیرند.

۱۸- مسواک نزدن در زمان روزه داری.

۱۹- برخی به اشتباه فکر می کنند اگر شب را به حالت جنابت (نیاز به غسل) به صبح برسانند، روزهی آنان باطل و بایستی بعدها قضای آن را به جای بیاورند.

۲۰- برخی مباشرت با همسر را در شبهای ماه رمضان حرام می دانند؛ در حالی که نزدیکی جنسی تنها در روز حرام است نه در شب.

خداوند ﷻ می فرماید: «أَحِلُّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصَّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ» «آمیزش جنسی با همسرانتان در شب روزه داری حلال است.» (بقره/۱۸۷)

۲۱- عدم کنترل زبان در زمان روزه دار بودن.

پیامبر ﷺ می فرماید: «هر کس سخن دروغ و ناپسند و عمل به آن را رها نکند، خداوند هیچ نیازی به نخوردن و نیاشامیدن و ترک مباشرت جنسی وی ندارد.» (به روایت امام بخاری)

۷) فی سبیل الله؛

۸) ابن سبیل (مسافر در راه مانده که نیاز به پول دارد).

منظور از فی سبیل الله، جهاد در راه خداست. به مجاهدین در میدان جنگ یا تلاشگران و داعیان دین، برای رفع نیازهایشان، سهمی از زکات داده می شود. جماعت ها و گروه های دینی که به دعوت مردم به دین خدا و ترویج دین اسلام می پردازند و نیازمند کمک مالی باشند، جزو فی سبیل الله قرار می گیرند. طلاب و دانشجویان علوم شرعی نیز شامل این صنف می شوند. اما اگر آنان توانایی ادامه تحصیل و رفع نیازهای مادی خود را داشته باشند، زکات به آنان داده نمی شود.

زکات فطر

۱) زکات فطر واجبی است که توسط پیامبر ﷺ در ماه مبارک رمضان تشریح شده است. عبدالله بن عمر رضی الله عنه روایت می کند: «پیامبر ﷺ زکات فطر را در رمضان بر برده و آزاده، مرد و زن، کوچک و بزرگ از مسلمانان واجب کرد.» (متفق علیه)

۲) زکات فطر برای هر نفر یک صاع، برابر با ۲/۵ کیلوگرم از غذای رایج مردم است. فقها، پرداخت نقدی زکات فطر را جایز می دانند.

۳) زکات فطر بایستی تا قبل از نماز روز عید فطر پرداخت شود. پرداخت زکات چند روز قبل از عید فطر جایز است. ابن عباس می گوید: «پیامبر ﷺ زکات فطر را برای پاکی و طهارت روزه دار از سخنان زشت و ناپسند و نیز به منظور غذا دادن به فقرا و مساکین واجب نمود. پس هر کس زکات خود را تا قبل از نماز عید فطر پرداخت کند، زکات وی مورد قبول است؛ اما در غیر این صورت، زکات از وی پذیرفته نیست و تنها به عنوان صدقه محسوب می شود.» (ابن داود و ابن ماجه)

پیامبر ﷺ می‌فرماید:

«با آمدن رمضان، درهای بهشت گشوده و
درهای جهنم بسته و شیاطین به زنجیر
کشیده می‌شوند.»

(به روایت امام بخاری)